

Fragmenten

Ryan, C. (2013). *De laatste slag. Berlijn, april 1945*. Just Publishers.

De fragmenten gaan over

- de 83ste Infanterie Divisie
- de 2e Gepantserde Divisie.

Tijd: begin april 1945

Adriaan Thomson is op 7 april 1945 bevrijd door de 83ste Infanterie Divisie. De daarop volgende dagen heeft hij de 2e Gepantserde Divisie aan het werk gezien.

Eén van de divisies, de befaamde 83ste Infanterie, die zich even snel verplaatste als een gepantserde gevechtsgroep, had onlangs van de oorlogscorrespondenten de bijnaam *The Rag-Tag Circus* gekregen. Haar vindingrijke commandant, generaal-majoor Robert C. Macon, had opdracht gegeven het transport van de divisie aan te vullen met alles wat maar rijden kon; het deed er niet toe hoe of wat. En zo holde *The Rag-Tag Circus* nu zo hard het kon vooruit in en op een vreemd assortiment van haastig overgespoten buitgemaakte Duitse voertuigen: *Wehrmacht*-jeeps, -personenauto's, -munitiewagens, Mark V en Tiger-tanks, -motorfietsen, -autobussen en twee brandweerauto's. Helemaal voorop reed, beladen en behangen met infanteristen, één van die brandweerwagens. Aan de achterbumper klapperde een groot spandoek. Daarop stond: 'Volgende halte: Berlijn.'

P. 123

Whites 2de Pantserdivisie leidde nu de opmars van het hele omstreeks 80 kilometer brede front van het 9de Leger. De divisie was één van de grootste formaties aan het westelijke front. Met haar tanks, stukken gemechaniseerd geschut, gepantserde voertuigen, bulldozers, vrachtauto's, jeeps en getrokken artillerie vormde zij een meer dan 110 kilometer lange zich voortbewegende massa. Ter wille van maximale doeltreffendheid in het gevecht was deze strijdmacht verdeeld in drie pantsergroepen – Gevechtscommando's A, B en R, waarvan de laatste in reserve werd gehouden. Zelfs in die formatie nam het voorbijtrekken langs enig gegeven punt van de zich met een gemiddelde snelheid van ruim drie kilometer per uur voortbewegende divisie bijna twaalf uur in beslag. Deze logge pantserstrijdmacht liep harder dan enig ander onderdeel van het 9de Leger met één opmerkelijke uitzondering.

P. 292

Op haar rechterflank, hardnekkig kilometer na kilometer nek aan nek met de 2de voortsnellend en voortdurend vechtend, bevond zich een vreemdsoortig samengestelde verzameling voertuigen volgepropt met troepen. Vanuit de lucht gezien leek die in niets op hetzij een pantser-, hetzij een infanteriedivisie. Had niet ook een aantal Amerikaanse legertrucks verspreid tussen de colonnes in gereden, dan was de formatie in feite gemakkelijk voor een Duits konvooi aangezien. Generaal-majoor Robert C. Macons zeer individualistische 83ste Infanteriedivisie, *The Rag-Tag Circus*, was in haar buitgemaakte voertuigenpark hals over kop op weg naar de Elbe. Elke vijandelijke eenheid of stad die zich overgaf of werd veroverd droeg, meestal gedwongen, haar aandeel rollend materieel bij. Elk nieuw verworven voertuig kreeg snel een laag olijfgroene verf opgespoten en op de zijanten een Amerikaanse ster opgeplakt; daarna maakte het deel uit van de 83ste. De mannen van *The Rag-Tag Circus* hadden zelfs kans gezien een Duits vliegtuig te 'bevrijden' en, wat nog moeilijker was, iemand te vinden die ermee kon vliegen, en het veroorzaakte consternatie aan het hele front. Sergeant I William G. Presnell van de 30ste Infanteriedivisie, die al vanaf Omaha Beach aan alle gevechten had deelgenomen, kende de silhouetten van alle *Luftwaffe*-jachtvliegtuigen. Toen hij dan ook een kennelijk Duits vliegtuig in zijn richting zag komen, schreeuwde hij 'ME-109!' en dook weg. Verbaasd dat er geen stoot machinegeweervuur was gevolgd, stak hij even later het hoofd weer omhoog en keek het wegvliegende jachtvliegtuig na. Het was vlekkelig olijfgroen geschilderd. Aan de onderzijde van de vleugels stonden de woorden '83rd Inf. Div.'

De voertuigen van de 83ste brachten niet alleen hun eigen landgenoten in verwarring, maar ook en nog meer de Duitsers. Toen de divisie overhaast naar de Elbe op weg was, hoorde majoor Haley Kohler op een gegeven moment het voortdurend toeteren van een autoclaxon. 'Die Mercedes kwam ons achterop,' vertelde hij later, 'en begon alles op de weg voorbij te rijden.' Ook kapitein John

P. 293

J. Devenney zag het. 'De auto dook nu eens onze colonne in, schoot er dan weer uit en reed in dezelfde richting als wij,' herinnerde hij zich. Toen hij eindelijk passeerde, was Devenney verbaasd te zien dat het een door een chauffeur bestuurde Duitse militaire personenauto was vol officieren. Een stoot machinegeweervuur bracht het voertuig tot stilstand en de verbijsterde Duitsers werden gevangen genomen midden in een colonne die zij voor een van hun eigen colonnes hadden aangezien. De Mercedes, die in prima conditie was, kreeg de gebruikelijke haastige overschildering en werd onmiddellijk in gebruik genomen.

Generaal Macon had zich vast voorgenomen dat de 83ste de eerste infanteriedivisie zou zijn die de Elbe overging en naar Berlijn oprukte. De rivaliteit tussen de 83ste en de 2de Pantser was nu zo intens, dat toen de voorste eenheden van de twee divisies op 5 april op hetzelfde tijdstip de Weser bereikten, 'er heftig werd gediscussieerd', zoals Macon het uitdrukte, 'wie het eerst de rivier zou overgaan.' Tenslotte werd een compromis bereikt; de divisies gingen gelijk over, door hun eenheden tussen elkaar in te schuiven. Achteraan, in het hoofdkwartier van de 83ste, ging het verhaal dat generaal White woedend was op *The Rag-Tag Circus*. 'Geen enkele infanteriedivisie,' zou de commandant van de 2de hebben gezegd, 'zal het verdomme van mijn partijtje naar de Elbe winnen.'

P. 294

Soortgelijke incidenten deden zich overal voor. In enkele kleine steden werd soms de stilte, die als gevolg van de overgaaf in één stadsgedeelte heerste, plotseling ruw verbroken door het lawaai van felle gevechten enkele straten verder. Generaal Macon, de commandant van de 83ste, herinnerde zich hoe hij in de hoofdstraat van één van die steden 'volkomen veilig de voordeur van mijn hoofdkwartier binnenwandelde, maar toen ik het door de achterdeur weer wilde verlaten, mij praktisch naar buiten had te vechten.'

P. 297

Sommigen vonden nieuwe technieken uit om capitulaties in de hand te werken. Zo bewerkstelligde kapitein Francis Schommer van de 83ste Divisie, die vloeiend Duits sprak, verschillende keren een capitulatie over de telefoon – waaraan dan wel kracht was bijgezet door een Colt kaliber .45. Schommer deelde in zo'n geval een juist gevangen-

P. 297

genomen burgemeester onder bedreiging met zijn pistool mede dat deze 'er verstandig aan zou doen de burgemeester van de volgende stad op te bellen en die te zeggen dat hij, als hij zijn stad niet met de grond gelijkemaakt wilde zien, er beter aan deed die nu terstond over te geven. Zeg hem ervoor te zorgen dat de mensen lakens uit hun ramen hangen – of anders...' De doodsbenauwde burgemeester 'deed er dan gewoonlijk nog een schepje op en vertelde zijn collega dat de Amerikanen in zijn stad honderden tanks en stukken geschut hadden en duizenden en nog eens duizenden soldaten.' De list had keer op keer succes.

P. 298

Grotere en kleinere steden en plaatsen vielen de een na de ander de voortjagende troepen in handen. Weinigen hadden ooit de namen van al die plaatsen gehoord, en niemand ook bleef er lang genoeg om zich die naderhand nog te herinneren. Plaatsen als Minden, Bückeburg, Tündem en Stadhagen waren alleen merkpunten op weg naar de Elbe. Maar de troepen van de 30ste Divisie kwamen wél een bekende naam tegen – zo bekend zelfs, dat de meesten zich herinnerden verrast te zijn geweest dat die werkelijk

P. 298

bestond. Die stad was Hamelen, beroemd om de Ratten-vanger. Fanatieke tegenstand van enkele eerder op de dag door de 2de Pantserdivisie voorbijgereden SS-steunpunten en zwaar vergeldingsvuur van de 30ste Divisie veranderden echter tegen 5 april de sprookjesstad van peperkoekhuisjes en straten van keistenen in een uitgebrande en kapotgeschoten puinhoop. 'Deze keer,' zei kolonel Walter M. Johnson van het 117de Regiment, 'kregen wij de ratten er met een iets ander soort fluit uit.'

P. 299

Diezelfde zondag, 8 april, hield de 2de Pantserdivisie, die op dat moment iets op de 83ste Infanteriedivisie voor lag, stil aan de lijn van de eerste fase, Hildesheim. De 2de Pantser moest nu op nadere bevelen wachten voor de tweede fase van de aanval. Generaal White was blij met deze pauze in de opmars. Doordat de divisie zo snel was opgerukt, was het onderhoud een probleem geworden; White had minstens 48 uur tijd nodig voor het uitvoeren van de nodige reparaties. De tijdelijke onderbreking, begreep hij, moest bovendien andere eenheden in staat stellen bij te komen. Maar het grootste deel van de soldaten vroeg zich

P. 300